

m *Isai. 66. 11.* Qui ponitis fortunæ mentem, & libatis super eam. n *Fusus hac omnia in Comment. super Isai. profectum sumus.* o *4. Red. 23. 8.* Et destruxit aras portarum in introitu ostii Josue Principis Civitatis. p *Ibid. ver. 11.* Abstulit quoque equos, quos dederunt Reges Juda Soli in introitu Templi Domini. *Carrus autem Solis combussit igni.*

Mensas etiam in trivii *Meni* [m] ponebant, adjectis libationibus; qui sanè mos apud Græcos obtinebat, quibus non ignotus ritus consecrandi mensas *Hecat* i singulis mensibus ineuntibus, omnis captandi gratiâ (n). *Portarum aras* evertisse Josiam (o), in Libris Regum legimus; quas aras positas in introitu ostii Josue Principis Civitatis, ibidem exprimitur. Suus etiam cultus Apollini portarum Præsidi. Equos & carrus ante fores Templi Domini, Soli consecratos, (facile munus Regum Josue decessorum) quas idem Josias subvertit (p), Apollini portarum Præsidi additos facile credimus.

Tales erant Dii Phœnicum, de quibus in Libris Regum & Prophetarum, usque ferè cæremoniis delectabantur: quæ in unum collecta locum omnia, & Authorum veterum parallelis illustrata non inviti Lectores patientur. Ezechiel (q), & Author Libri Sapientiæ culta (r), pariter à Judæis insinuat vilissima quæque animalia, ut muscæ & pisces, in Hebræo *Beelzebub* & *Dagon*; de quibus fusius in Differtatione de Numinibus Philisthæorum ad Libros Regum.

q *Ezech. 8. 10.* Et ingressus vidi, & ecce omnium similitudo reptilium & animalium abominatio, & universa idola domus Israel. r *Sapient. 12. 8. 23. 27.*

HISTORIA

GENTIUM JUDÆIS FINITIMARUM, Illustrandis Vaticiniis ad eas spectantibus.

NON intra limites tantum ditionis Juda & Israel Prophetæ Domini sese continent, sed ad finitimas Judæorum gentes quandoque Vaticiniis suis excurrunt; sive obliquè tantum, cum scilicet res Judæorum cum historia ejusdem gentis implicarentur; vel directè, si forte idem cum populo Dei fœdus, vel suscepta in illos expeditio minas sive instructiones à Prophetis exposcerent.

Sicut igitur in fronte Majorum Prophetarum historiæ conspectum dedimus maximorum Orientis Imperiorum, quantum ad res Hebræorum spectarent, persuasi frustra sensum Prophetarum explorari, nisi prius idea quadam illorum conciperetur; ita planè novam aliquam hic, necessariam tamen ad minorum Prophetarum interpretationem historiæ Philisthæorum, Phœnicum, Idumæorum, Ammonitarum, Moabitaram, Syrorum, quantum tamen rara monumenta illius historiæ hodie extantia permittunt, describendam aggredimur.

Totum autem Opus ducemus non ex Authorum tantum Prophanorum testimonio, apud quos rara de his gentibus, sed etiam ex historia Sacra & Prophetis, apud quos plura. Quod autem historiæ deerit, sive de rerum varietate sive exactiore rerum descriptione, illud abundè supplebitur ex certa rerum, quas trademus, fide, utpote ex certis fontibus derivatâ.

Spectabunt in ea historia Lectores magnas rerum vices, quanquam parum exactè in veteri historia, qualis nostræ ætate superest, expressas; integras gentes edomitas prius, ac deinde cervicem excusso jugo erigentes; captivas in regionem extraneam deductas, ac deinde post plurimum annorum servitutem liberatas post li-

miti jure propria repetentes; Regna olim florentissima postea deserta aded & deleta, ut ne vestigium quidem, nec antiquitatis monumentum illorum appareat. Hæc veterò omnia pluribus ante sæculis Prophetarum Domini Oraculo prænunciata, quorum Oraculorum fides (utpote quæ cum vaticiniis Messæ implicita essent) rerum futurarum oraculis certam fidem adstruit, certumque & inconcussum pro nostra Religione efficit argumentum.

In ipso verò historiæ nostræ limine operæ pretium est animadvertere, Reges Ninive & Babylonis, alio nomine Assyriæ & Chaldææ, aliud bellandi genus, quam quod apud nos, observasse. Terrorem & desolationem quâ latè patebat hostium ditionis, inferebant; translatoque devictæ regionis incolas, in alias terras veluti colonias deducebant. Ita factum à Theglathphalassare, Salmanassare, Nabuchodonosore cum gentibus, de quibus in præsentia, novimus. Aliam bella gerendi rationem Cyrus sequutus est; moderatè enim & benignè devictas gentes habuit, ut in Scriptura Principis modesti, justi, æquissimi elogium mereatur (*). Quin & propria repetere ferè omnes eas gentes permisit, quas decessores sui in Transsephratæam traduxerant. Regressum Hebræorum in proprias regiones disertissimè in Sacris Libris legimus; sed & eodem privilegio alias etiam gentes donatas fuisse infra dicemus.

ARTICULUS I.

De Philisthæis.

Philisthæi gens erat aliunde in Chanaanitidem deducta. Ex Insula Caphtor accivit Scriptura (s); quo nomine designa-

s *Gen. 10. 14.* *Jerem. 47. 4.* *Amos 9. 4.*

e *Vide Nost. Dissert. de Origine Philisthæorum ad Lib. Reg.*

u *Deut. 2. 23.*

x *Gen. 20. 18.*

y *Josue 13. 2. 3.*

z *5. 4. 22. 23. 24.*

a *Judic. 3. 31.*

b *Judic. 10. 6. 7.*

c *Judic. 11. 12.*

d *Judic. 14. 1.*

e *1. Reg. 4. 5.*

f *1. Reg. 7. 3.*

g *1. Reg. 17.*

h *1. Reg. 28. 31.*

i *2. Reg. 5. 7.*

o *8. 1. 6.*

gnatam credimus Cretam in Mediterraneo (t). Ezechiel 25. 16. & Sophonias 2. 4. *Cretim* sive *Cretenses* appellat. Inde digressi, pulsus Hevæis coactisque in ulteriora Arabiæ sese recipere, eorum regionem occuparunt (u). Valida erat fortisque natio in Palestina Abrahami ætate, munitissimis Urbibus & Regibus suis potens (x); unde facilis conjectura, jam inde à multis sæculis in eandem regionem transgrasse.

Inter populos anathemati devotos à Domino, & quorum ipse regionem Judæis permisit, Philisthæorum nomen nusquam legimus; erat enim gens à maledicta Chanaanitarum progenie aliena. Non secus tamen ac gentes alias, jussus à Domino Josue illos aggressus est (y), quod scilicet concessam Hebræis regionem occuparunt; criminumque ac scelerum merito eandem in suum caput ultionem provocaverant, quam Amorrhæi & Chananæi (z). Verùm non multum illis incommodi arma Josue intulisse, vel si multum, brevi propria recepisse Philisthæos ex eo intelligimus, quod sub Judicibus, & Regno ineunte Davide, Regibus etiam parebat Natio, totamque ditionem in quinque Satriapias veluti totidem provincias & modica Regna distinguebatur.

In Judicibus legimus, 600. Philisthæos (a) Samgar stricto vomere occidisse. Aliquibus post annis Philisthæi & Ammonitæ junctis simul armis Israelitas oppreserunt (b). Ammonitarum tyrannidi in ordinem redigenda; Jephthæ à Domino excitatæ est [c]; in Philisthæos verò Samson arma traxit (d). Ab eo viro, dum viveret, in officio detenti, ejus etiam morte iniquissima tolerarunt; eodem enim cum illo fato occisi sunt viri quicumque ejusdem gentis amplissimi. Nequidquam tamen; nam Heli summo Sacerdote, sub Judice Samuele, & ineunte Saule, plura Judæis mala intulerunt. Sub Heli ingenti victoriâ fuis Hebræis, Arcæ Domini inter captivorum spolia positi sunt (e). Verùm sub Samuele Israelitæ imploratâ à Deo criminum suorum veniâ, jussu ejusdem Prophetæ in Philisthæos moventes, ejus præcibus illustrem victoriam reportarunt (f).

Quæta deinde omnia usque ad Saulem ineuntem. Ille pluribus victoriis fractos Philisthæos nunquam tamen continere aded valuit, quin identidem regioni Hebræorum sese superfunderent. Inter eas victorias jure meritoque celebratur illa, cum David Gigantem Goliath obrucavit (g). Ex eo tempore ab armis in Israelitas inferendis abstinerunt; quanquam non ita mansit quæta gens Judæis infestissima, ut ab hostilibus omnibus cessaret. Tandem Saul armorum Philisthæorum pondere oppressus, ipse cum filio suo in prælio ad Gelboe necatus, illustriorem illis victoriam effecit (h).

David statim ab initio Regno nec quietam provinciam reddere, nec Philisthæos ad subeundum jugum solvendumque tributum (i), nisi post plura bella & victo-

rias cogere potuit. Semel igitur subiecti, in fide manserunt sub Salomone cæterisque post illum Regibus Juda, usque ad Joram filium Josaphat. Rex ille (*) capere in Philisthæos arma, sive quod ab ipso primùm sive à Josaphat patre suo rebellasset, coactus est; illud enim constat, Philisthæos auxiliare copias duxisse Ammonitis, Moabitibus cæterisque fœderatis gentibus in prælio adversus Josaphat, de quo Psalmus 82. & 2. Par. 20. 1. 2. 22.

Iterum cervicem erexerunt sub Ozia Rege Juda, à quo sub jugum redacti, in fide eo rerum potente manserunt (k). Profratris rebus Juda sub Achaz, Philisthæi ad cumulum malorum accesserunt, regionem fœdissimè excurrentes (l); sed Ezechiel ejus filii armis iterum ad officium redire (m). Sub Manasse, quantum conjicimus, cervicem denudè erexerunt, atque labentibus Regum Juda annis, Philisthæos alieno Imperio neglecto, suo arbitrio regi voluisse satis intelligimus. Neque Hebræorum jugum detrectasse tantum viti sunt, sed etiam Chaldæorum. Orientis Imperium tenentium recularunt.

Plurima illis mala denunciant Prophetæ Isaias [n], Amos (o), Sophonias (p), Jeremias (q) & Ezechiel (r), quod scilicet iram in se Dei provocassent, horrenda plurima in populos Juda, dum profratè essent illorum res, exercentes. Eam pariter crudelitatis accessionem fecerant, ut ductos ex Juda captivos Idumæis infestissimis populi Dei hostibus vendidissent.

Sub ea tempora Psammeticus Rex Ægypti in illos movens, Azotum post longam 29. annorum obsidionem cepit (s). Nechao, qui post illum regnavit, ab expeditione Carchemisiæ redux, jure armorum subegisse gentem fertur. Sargon sive Assaradon Rex Assyriæ, iterum armis Thartan Ducis sui (t) Azotum expugnavit. Post captam Jerusalem, Nabuchodonosor perseverante Tyri obsidione, quæ tredecim annis duravit, factâ copiarum divisione, Philisthæos cum aliis finitimis gentibus ditioni suæ adjecit. Non obscure in Scriptura [u] eorum captivitas sub Chaldæis, restitutaque sub Cyro libertas legitur. Ita eandem ferè vices ac Judæi populus subivit. Post eversum Imperium Chaldæorum Philisthæi, sicut & Judæa universa, in fide Regum Persarum, ad quos Imperium Babylonicum translatum, manserunt. Alexander Magnus gentem subjegit, & Urbem Gazam solam inter cæteras ejus gentis sibi resistere ausam evertit (x). Eo defuncto divisioque ipsius Imperio inter Principes, Palestina modò in partem Regum Ægypti, modò Syriæ, pro forte belli cessit; victoris enim prædam Philisthæi, sicut etiam Judæi, semper auxerunt. Post persequutionem ab Antiocho Epiphane in Judæos motam, cum Asmonæi sive Macchabæi, occasione divisionis rerumque Syriæ & Ægypti affectarum captatâ, arma cepissent, regionem Philisthæorum aggressi sunt, quorum varias singillatim Urbes ab illis evulsas suæ ditioni adjecerunt. Tryphon junioris

* 2. Par. 12. 11. & 1. Par. 20. 1. 16.

k 2. Par. 26. 6. 7.

l 2. Par. 28. 18. m 4. Reg. 18. 8.

n *Isai. 14. 28.* o *Amos. 1. 6. 7. 8.*

p *Sophon. 2. 4. 5.* q *Jerem. 47. 1. & Ezechiel. 25. 15.*

s *Herodot. 1. 2. c. 157.*

t *Isai. 20. 1.*

u *Isai. 12. 14. 15. 16. & 25. 11. & c. & 27. & 50. 16.*

x *Arrian. lib. 2. de exped. Alexan. Strab. Geograph. 1. 16.*

1. Macch. 11. 59.

2. Vide 1. Macch. 5. 65. 68. & 11. 61. & 13. 43. 44. Joseph. Antiq. 1. 13. c. 21.

ARTICULUS II.

De Phœnicibus.

1. Gen. 10. 15.

2. Judic. 10. 12. & Esai. 46. 21.

3. 2. Reg. 5. 11. & 3. Reg. 5. 1.

4. Joseph. cont. Appion. 2. 1. Par. 10. 1. 2. 3.

5. 3. Reg. 16. 31.

ris Antiochi tutor & Regni Syriae administrator, Jonathan Asmonæum præfectorâ totius oræ mediterraneæ à Tyro ad usque Ægyptum, adeoque & totius Phœnicie ac regionis Philisthæorum donavit (y). Ab eo tempore maxima Philisthæorum portio Judæorum ditioni adjuncta est, usque ad Jerosolymam everisionem (z); ut post restitutum Judæorum Regnum per Macchabæos, nuspam de Philisthæis tanquam de gente, quæ sui juris fuerit, legatur; semper enim cum Phœnicibus & Syris tanquam in unum corpus coalescentes confusi sunt. Ita sua fides mansit Prophetarum Oraculis, quibus evertendi tandem Philisthæi prænunciabantur.

Aliud etiam in Annalibus Tyrionum (b) legimus, frustra in Scriptura repetendum. Salmanasar Rex Assyriæ, qui postremos Reges decem Tribuum tandiù bello afflixit, donec captâ Samariâ populoque in Transæphratheam translato, Regnum evertit; Salmanasar, inquam, bellum intulit Eluleo sive Eliseo Regi Tyri. Occasionem nactus est, quod Princeps ille comparatâ classe in Gitthæos, qui jugum excusserant, navigaverat (*); eo enim absente Assyrius Regionem depopulatus est; sed tandem rebus compositis, exercitum reduxit.

Post aliquod temporis Urbes Sidon & Ace, quæ deinde Ptolemais dicta est, ac vetus Tyrus, unâ cum aliis pluribus Phœnicia à Tyriis descendentibus ad Assyrios transferunt; quare statim Salmanasar in Phœniciam se conferens, subigendis Tyriis Urbibusque in fidem continentis venit. Nec segnes quæ ejus partes sequebantur Phœnicium; namque comparatâ classe 60. navium Salmanasari accesserunt. Tyrii vicissim pro virili ad pugnam sese comparantes, classem in hostes 12. tantum navium duxerunt; commissioque navali prælio, pauci in multos prævalentes adversarios fugarunt dissiparuntque, 300. ex illis captis. Spe suâ frustratus Salmanasar, in Assyriam se recepit, reliquâ parte copiarum in litore à regione Insule, cui Tyrus infidebat; ratus penuriâ aquarum laborantes cives (aquis enim carebat Insula, nisi è continenti comportarentur) tandem deditioem facturos. Laxior ista obfidio quinquentio duravit; ferendæque siti Tyrii coacti sunt puteos in viva filice excindere.

Quem exitum expeditio habuerit, incertum; felicem Tyriis inde deducimus, quod ineunte Regno Sedecia Rege Juda, Tyrionum Legati Jerusalem venerunt, consulturi cum illo ceterisque finitimis Regibus de bello Nabuchodonosoris, iniquiora. in illos moliti, sustinendo. Descendentis à Chaldæis Sedecia in partem consilii venerunt (i); sed totam belli Chaldæici molem in illum reliquerunt. Quin & insultasse afflictiis Judæis post captam Jerosolymam, Prophetæ Joel 3. 4. 5. & Ezechiel 26. 2. iisdem populis exprobrarunt.

Neque perfidus populus sive divinam ultionem sive furorem Nabuchodonosoris his artibus effugit. Gnarus enim Nabuchodonosor quid secretò Tyrii cum Sedecia conspirassent, post confectam Judæicam expeditionem, Tyriam suscepit. Erat Tyrus tunc temporis Urbs totius Orientis instructissima simul & florentissima, opibus referta, atque omnium etiam remotissimarum Provinciarum Emporium. Omnes populos eò ad nundinas venientes mercetque sive comportantes sive ementes Ezechiel fusè dinumerat. Ithobal, penes quem summa rerum potestas (k), Rex erat ditissimus & omnium facile Principum magnificentiâ superans; tanquam Numen in medio Urbis & commercii sui suspiciebatur. Mercatores verò Tyrios veluti totidem Principes dixisses (l).

Nabuchodonosor itaque exercitu Tyrum ad-

h Menander Annal. Tyr. apud Joseph. Antiq. 1. 9. c. 14.

* Usserius autumat Gitthæos ipsos esse cives Geth urbis Philisthæorum. Sed quid opus fuisset classe redigenda in fidem urbi non maritimæ? Melius Scaliger Cyprios arbitrat.

i Jerem. 25. 22. & 27. 3.

k Philostratus apud Joseph. Antiq. 1. 10. c. 11. & contra Appion. lib. 1. pag. 1046. l Vide Ezech. 26. & 27. & 28.

m Philostratus lib. cit.

n Berof. 1. 3. Rerum Chald. apud Joseph. Antiq. 1. 10. c. 11.

o Jerem. 25. 22.

adductâ Urbem coronâ cinxit, ubi & 13. annorum patientiâ substitit (m); plura enim incommoda subeunda erant, ut ad Urbis in medio maris constitutæ moenia exercitus succederet. S. Hieronymus tradit in Ezechielem; & ipse tandem Ezechiel cap. 29. 18. insinuat, Tyrios, cum in potestatem Chaldæorum venturos se tandem intelligerent, navibus pretiosissimis quibusque oneratis, aliò transfugisse. Ait Dominus ad me: Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis servitute fecit exercitum suum servitute magnâ adversus Tyrum; omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est, & merces non est reddita ei, neque exercitui ejus de Tyro, pro servitute, qua servivit mihi adversus eam. Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor Regem Babylonis in terra Ægypti; & accipiet multitudinem ejus, & depradabitur manubias ejus, & diripiet spolia ejus, & erit merces exercitui illius, & operi, quo servivit adversus eam; dedi ei terram Ægypti, pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.

Armorum Nabuchodonosoris in Phœnicem movendorum in causa fuisse defectioem Satrapæ cujusdam, præfecturâ ejus Provincia à Rege donati, Berofus est author (n). Nec aliam insinuare videtur Jeremias cap. 28. 3. & c. narrans, cum missi à Rege Tyri Legati ad Sedeciam, ineundo cum illo fœderi, venissent, Deum Prophetæ injunxisse, ut singulos Legatos (plures enim à pluribus Principibus missi aderant) singulis jugis donaret, & simul adderet, jugum ferre illos dominationis Chaldæorum: quod si recusent, sciant reducendos in captivitatem & servitute. Regi verò Tyri & Sidonis (o) propinaviat callicem iræ Domini, ex quo ad ebrietatem usque potare cogebat. Quem igitur Berofus Satrapam appellat, Jeremias, pro solemni Judæorum more, Regem nominat.

Narrat igitur Berofus, Satrapam illum Præfecturâ Phœnicia, Ægypti, & Syria potentem, cum à fide delivisset, exercitum in se Chaldæorum à Nabopolassare Rege missum & à Nabuchodonosore ejus filio ductum concitasse. Commissio prælio Satrapa in ordinem redactus, Provincia à fide abducta sub jugum missa. Inter hæc Nabopolassar diem claudens, Regnum filio reliquit, qui rebus per Phœniciam & Ægyptum compositis, statim se Babylonem contulit, amicis mandato oneratis, ut captivos Judæos, Syrios, Phœnicæ, & Ægyptios in Babyloniâ, una cum victore exercitu reducerent. Non absimile vero judicamus, Satrapam illum, sive Regem adhuc in nova Tyro rerum potitum; nisi si fortè bellum ab Authore descriptum, idem fuerit ac illud in Regem Tyri susceptum, de quo Ezechiel.

Extra controversiam positum est, Nabuchodonosorem jam Chaldææ Regno potentem armâ & in Sedeciam, & in Tyrum movisse. Vaticinatus fuerat Isaias cap. 23. 15. & c. Tyrum longâ oblivione 70. annorum detinendam, mox restituendam. Hujus tamen oraculum ita semper intel-

ligendum censo, ut everisionem veteris Tyri in Insula constitutæ designet; Tyro enim novæ suos Reges etiam post expeditionem Nabuchodonosoris mansisse, ex Annalibus Tyriis intelligimus (p).

Tyrus nova satis instructa erat Urbs, longè tamen minori, quàm priùs, gloria, cum Eldras & Nehemias Judæam repetierunt (q). Zacharias tanquam Urbem potentissimam & validiorem ditioemque in dies exhibet cap. 9. 2. & c. Edificavit Tyrus munitionem suam, & coarctavit argentum, quasi humum, & aurum ut lutum platearum; simul verò ultionem in illam Domini denunciâns, evertendam, delendam, & in cinerem redigendam minatur. Paria in illam vaticinia veteres Prophetæ ediderant (r). Utraque Tyrus suam calicis hujus Domini portionem exhaustit; namque alia vaticinia Salmanasar & Nabuchodonosor; alia verò Alexander Magnus implevit. Justinus 1. 18. author est, Tyrios post sustentatum diù bellum à Persis illatum, viribus & copiis exhaustos, rebellantium in se mancipiorum furorem expertos, à quibus trucidati cives; Strato vir è genere Regio elatus, novus Rex impositus fuit. Hujus historiæ certum tempus latet.

Antiocho Epiphane Judæos opprimente, Tyrios sociatis cum ceteris hostibus Judaici nominis viribus, Israëliticam regionem infestasse legimus 1. Mac. 5. 15. & Josephus con. Appio. 1. 1. generatim observat, eas gentes pessimè semper in Judæos animatas, odii sui argumenta plurima pro data occasione exhibuisse. Sub Antiocho Rege Asiæ, duodeviginti annis ab Alexandri obitu, novam ea Urbs obfidionem 15. mensium spatio toleravit (s). Post Antiochum Epiphane res Tyrionum nullam habuerunt cum Hebræis necessitudinem; quare ab illis abstinentes, rati satis esse ad illustrandos Prophetas eam historiâ huc usque deduxisse.

Sidon urbs Tyro vetustior; ejus est apud Homerum mentio (t), apud quem nihil de Tyro. Conditorem habuit Sidonem, inter filios Chanaan natu maximum (u); & Tribui Aser, assignante Josue cap. 19. 18. quamvis nunquam eâ potiti fuerint, in partes cessit. Tyrus, filia licet vel colonia Sidonis, multò quàm illa longo temporis spatio gloriosior fuit; quod illa graviter ferre visa, bellum in amulam intulit, Salmanasare insuper, cujus sese ditioni adjunxerant, in illam provocato. Prostratam tandem vidit sub Nabuchodonosore, qua de re triumphum agenti Isaias exprobrat cap. 23. 4. Erubescit Sidon, ait enim mare, fortitudo maris dicens: (nempe divitiarum) Non parturivi, & non peperivi, & non enutrivivi juvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines; ac fideret: Populi, quorum nulla est cum Urbe necessitudo, ejus vices dolent; tu verò Sidon, mater & nutritrix filiarum tuarum æramnas sicis oculis aspicias.

Rex Sidonis unâ cum Tyriis, Ægyptiis, Moabitibus, & Ammonitis legatos suos ad Sedeciam miserat, ut ad ineundum seculum fœdus in Nabuchodonosorem Regem Chal-

p Annal. Tyrion. apud Joseph. 1. 1. contra App. p. 1046. q 1. Esai. 3. 7. & 2. Esai. 13. 16.

r Vide Isai. 23. Jerem. 27. 47. Ezech. 26. & 29. & 28. & 27.

s Diodor. Ann. 2. Olymp. 116.

t Homer. Illiad 6. ver. 743. & 1. 23. ver. 280. Odys. 1. 4. v. 54. l. 15. v. 114. u Genes. 10. 35.